
Indledning

Det går godt i Danmark, og det skal endnu flere opleve. Beskæftigelsen er historisk høj og antallet af borgere i kontanthjælpssystemet ligger på det laveste niveau nogensinde målt af Danmarks Statistik. Også antallet af børn i kontanthjælpssystemet er faldet væsentligt i de seneste år, alt imens de mest udsatte børn er blevet hjulpet af et midlertidigt børnetilskud. Samtidig spørger de danske virksomheder generelt efter flere hænder, der kan hjælpe til på arbejdspladserne. Derfor er mulighederne for at skifte kontanthjælp ud med et arbejde aldeles gunstige. Samtidig er der et særskilt hensyn til de børn, som har forældre, der er ledige.

Regeringen (Socialdemokratiet), Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Alternativet og Kristendemokraterne er derfor enige om at ændre kontanthjælpssystemet med inspiration fra Ydelseskommisionens anbefalinger, så det bliver bedre at være barn med forældre på kontanthjælp i Danmark. Aftalepartierne er samtidig enige om, at der skal være en tydelig økonomisk gevinst ved at arbejde og forsikre sig mod arbejdsløshed i dagpengesystemet.

Aftalepartierne er enige om, at børn ikke skal betale prisen for, at deres forældre er ledige. Samtidig ønsker aftalepartierne at mindske uligheden og børnefattigdommen i det danske samfund. Uanset børns baggrund og deres forældres situation skal det sikres, at alle børn i Danmark vokser op under ordentlige forhold og med mulighed for at være en aktiv del af fællesskabet. Derfor er aftalepartierne enige om en række tiltag til at holde hånden under børnene i kontanthjælpssystemet og understøtte et aktivt fritidsliv med venner, glæde og fællesskab. Alt i alt vil tiltagene blive til glæde for alle de omtrent 40.000 børn, der er i kontanthjælpssystemet. Samlet set vil aftalen løfte knap 10.000 børn ud af lavindkomstgruppen i kontanthjælpssystemet.

Aftalepartierne er enige om at afskaffe kontanthjælpsloftet. Der vil dog stadig være en økonomisk gevinst ved at arbejde frem for at modtage kontanthjælp, ligesom man ikke vil kunne modtage offentlige ydelser i ubegrænset omfang. Aftalepartierne er derfor enige om at indføre en ny indkomsttrappe, som lægger en grænse for, hvad man maksimalt kan modtage i ydelse.

Samtidig er aftalepartierne enige om at give borgere i kontanthjælpssystemet mulighed for gennem ordinært arbejde at tjene mere ved siden af deres ydelse, hvilket styrker deres økonomiske gevinst ved at få fodfæste på arbejdsmarkedet. Det sker ved, at de nuværende regler for fradrag for arbejdsindkomst erstattes af et mere lempeligt indkomstfradrag, der sikrer, at borgere i kontanthjælpssystemet ikke bliver fradraget i deres ydelse for de første timer, som de arbejder.

Aftalepartierne er grundlæggende enige om, at kontanthjælpssystemet skal fungere som et midlertidigt sikkerhedsnet for de borgere, der ikke har andre muligheder for forsørgelse. Kontanthjælpssystemets vigtigste funktion er at tage hånd om ledige borgere og hjælpe dem hurtigst muligt i arbejde eller uddannelse. Aftalepartierne har et særligt ønske om at understøtte og styrke de borgere i samfundet, som er relativt langt fra arbejdsmarkedet. Alt for mange fastholdes i dag på kontanthjælp. For at sikre at ingen fastholdes på kontanthjælp, er aftalepartierne enige om at indføre en afklaringsret.

Aftalen løfter med ydelsesforbedringerne 9.200 børn i kontanthjælpssystemet op over lavindkomstgrænsen og mindsker lavindkomstforskellene målt ved Gini-koefficienten med 0,07 pct. point. Samlet set øger aftalen arbejdsudbuddet med 300 fuldtidspersoner.

Afskaffelse af kontanthjælpsloftet

Det nuværende kontanthjælpsloft er med til at gøre kontanthjælpssystemet unødigt komplekst og svært at gennemskue for såvel borgerne som sagsbehandlerne ude i kommunerne. Samtidig kan det ramme børnefamiliernes økonomi. For eksempel er der ikke ét kontanthjælpsloft men 29 individuelle lofter. Komplexiteten er et problem for borgerens retssikkerhed, og det er svært for den enkelte at gennemskue, hvor meget man får i ydelse.

Aftalepartierne er derfor enige om at afskaffe kontanthjælpsloftet. Aftalepartierne er dog enige om, at det ikke skal være muligt at modtage offentlige ydelser i ubegrænset omfang. Derfor indføres indkomsttrappen.

Indførelse af indkomsttrappe

Aftalepartierne er enige om, at der skal være en tydelig økonomisk gevinst ved at tage et arbejde og at lade sig forsikre gennem dagpengene. Kontanthjælpssystemet er et *midlertidigt* sikkerhedsnet for borgere, der ikke har et arbejde. Ydelsesniveauet skal afspejle dette, og derfor vil der være en øvre grænse for, hvor meget man maksimalt kan få i offentlige ydelser.

Indkomsttrappen sætter en øvre grænse for, hvor meget man maksimalt kan få i offentlige ydelser. Indkomsttrappen består af forskellige niveauer i form af maksimale beløb for, hvad borgere i kontanthjælpssystemet kan modtage i boligstøtte og særlig støtte oven i deres kontanthjælpsydelse. Indkomsttrappen reguleres løbende.

Ønsket med indkomsttrappen er at sigte efter, at der altid er en mærkbar forskel på at modtage kontanthjælp, samt at forsikre sig i dagpengesystemet og at have et arbejde i lavtlønsområdet.

Indkomsttrappen bidrager sammen med det lempeligere indkomstfradrag til en forenkling af tilskyndelsen til at arbejde sammenlignet med kontanthjælpsloftet.

Den vil være nemmere at forstå for såvel borgere som sagsbehandlere i kommunerne, samtidig med, at den sikrer en økonomisk gevinst ved at tage et fuldtidsarbejde.

Børnetillæg

Det er fundamentalt for aftalepartierne, at alle børn i Danmark skal vokse op med ordentlige vilkår og mulighed for at være en del af fællesskabet. Det nuværende midlertidige børnetilskud giver en håndsrækning til de mest udsatte børn i kontanthjælpssystemet. Samtidig har antallet af modtagere af tilskuddet været faldende gennem de seneste år, ligesom antallet af borgere i kontanthjælpssystemet generelt.

På den baggrund er aftalepartierne enige om at videreføre børnetilskuddet i form af et børnetillæg og et fritidstillæg, som målrettes børnene. Børnetillægget er skattefrit. Børnetillægget går til alle forsørgere, der modtager SHO-ydelse eller er berørt af den nye indkomstrappe. Ligesom det gældende midlertidige børnetilskud, vil børnetillægget som udgangspunkt ikke kunne overstige det beløb, som indkomstrappen giver mulighed for. Niveauerne for børnetillægget svarer til det midlertidige børnetilskud med et fradrag på 250 kr. per barn for fritidstillægget. Fradraget sker for i højere grad at målrette hjælpen i retning af børnenes fritidsliv. Satserne i børnetillægget reguleres løbende.

Børnetillægget vil komme omkring 23.000 børn til gavn, som nu får en ekstra varig håndsrækning.

Fritidstillæg målrettet børns fritid

Alle børn i Danmark skal vokse op med mulighed for at være en aktiv del af fællesskabet. Undersøgelser har dog vist, at særligt børn, hvis forældre ikke er i beskæftigelse, lider afsavn i forhold til sociale aktiviteter. Aftalepartierne mener, at alle børn i Danmark fortjener lige muligheder for at blive en del af fællesskabet.

Aftalepartierne er derfor enige om at indføre et fritidstillæg til alle børn i kontanthjælpssystemet på 250 kr. skattefrit per barn per måned øremærket til fritids- og kulturaktiviteter, jf. boks 1. Fritidstillægget vil være en ny rettighed til alle børn i kontanthjælpssystemet og vil derfor komme omkring 40.000 børn til gode. Det giver børnene en hjælpende hånd med at komme til for eksempel fodbold, spejder eller dans.

Boks 1**Fritidstillæggets anvendelsesområde**

Fritidstillægget vil kunne bruges på:

- Fritidstilbud, herunder sportsaktiviteter og udstyr/beklædning i den forbindelse
- Kulturtilbud for børn, herunder biograf, teater og museum m.v.
- Sociale/faglige arrangementer i forbindelse med skole-, dag- og fritidstilbud, fx skolekoloni, studieture m.v.
- Udstyr til uddannelse, herunder skoletaske, computer m.v.
- Børnefødselsdage

Hver familie vil maksimalt kunne modtage 1.000 kr. i fritidstillæg om måneden svarende til fire børn.

Fritidstillægget udbetales til forældrene hver måned sammen med resten af deres ydelse. For at sikre, at fritidstillægget kommer børnene til gavn, skal forældrene inden for en tre-måneders periode dokumentere, at mindst to tredjedele af det fritidstillæg, de har fået, bruges på udgiftstyperne ovenfor. Hvis ikke forældrene dokumenterer, at de har brugt fritidstillæg på børnene, stopper udbetalingen, indtil forældrene begynder at dokumentere det igen. Forældrene vil dog ikke kunne miste pengene. Derfor lægger aftalepartierne vægt på, at kommunerne løbende vejleder forældrene om ordningen samt de muligheder, fritidstillægget giver.

Ydelsesmodtagere kan få fritidstillægget efter at have modtaget kontanthjælp i tre måneder. Retten til fritidstillægget forsætter i tre måneder efter afgang fra kontanthjælp. Det skal understøtte, at barnet ikke mister muligheden for at fortsætte i fritidsaktiviteter med det samme, hvis forælderen fx kommer i beskæftigelse. Fritidstillægget reguleres løbende.

Fritidstillægget evalueres efter to år med henblik på blandt andet at vurdere, om pengene kommer børnene til gavn, og om ordningen fungerer hensigtsmæssigt set i forhold til de administrative merudgifter ved den.

Lempeligere indkomstfradrag

Aftalepartierne ønsker at styrke borgere i kontanthjælpssystemets mulighed for at få fodfæste på arbejdsmarkedet og gøre det mere attraktivt at arbejde i selv få timer ved siden af kontanthjælpen. Derfor er aftalepartierne enige om at erstatte det gældende timefradrag med et lempeligere indkomstfradrag for personer med de laveste indkomster. Indkomstfradragmodellen består af forskellige fribeløb afhængigt af ydelsesniveau. På den måde får borgere i kontanthjælpssystemet bedre muligheder for at forbedre deres økonomiske situation, alt imens de øger deres chancer for at få et fast arbejde. Den lempede indkomstfradragmodel fremgår af boks 2.

Boks 2**Lempet indkomstfradrag**

Modtagere af ydelse svarende til niveauet for kontanthjælpsmodtagere fyldt 30 år (inkl. enlige forsørgere på lavere ydelser):

- Vil kunne tjene 2.500 kr. om måneden, uden at der sker fradrag i hjælpen, hvorefter 65 pct. af arbejdsindkomsten fradrages i kontanthjælpen.
- Når summen af arbejdsindkomst og kontanthjælp udgør 100 pct. af den maksimale dagpengesats (indkomstloft), vil lønnen blive fradraget krone for krone i kontanthjælpen.

Modtagere af ydelse svarende til bl.a. SHO-ydelse og uddannelseshjælp (undtagen enlige forsørgere):

- Vil kunne tjene 5.000 kr. om måneden, uden at der sker fradrag i hjælpen, hvorefter 65 pct. af arbejdsindkomsten fradrages i hjælpen.
- Når summen af arbejdsindkomst og kontanthjælp udgør 85 pct. af den maksimale dagpengesats (indkomstloft), vil lønnen blive fradraget krone for krone i kontanthjælpen.

Aftalepartierne vil løbende følge udviklingen efter indførelsen af det lempeligere indkomstfradrag, herunder evaluere ordningen efter 2 år. Det er afgørende at sikre, at de nye regler ikke bidrager til, at flere vælger at indrette sig med en kombination af kontanthjælp og lønindtægter fra et småjob frem for at tage et fuldtidsjob.

Afklaringsret

Aftalepartierne er enige om, at kontanthjælpen bør være en midlertidig ydelse. At være for længe i kontanthjælpssystemet kan have negative konsekvenser for borgeren. For at sikre midlertidighed indføres der en afklaringsret for aktivitetsparate borgere, der er fyldt 30 år, når de har modtaget hjælp i kontanthjælpssystemet i to sammenhængende år. Afklaringsretten vil bl.a. bestå af en løbende årlig genvurdering samt en ret til at søge om ressourceforløb og fleksjob på det foreliggende grundlag.

Afklaringsretten skal sikre, at kommunen har fokus på at sikre fremgang i borgerens sag og hurtigere får taget stilling til borgerens videre vej fremad.

Aftalepartierne er enige om at indføre en særlig forpligtelse til kommunerne om at vejlede borgerne om retten til at søge om ressourceforløb eller fleksjob, hvis kommunen som led i genvurderingen vurderer, at borgerens sag ikke skal forelægges rehabiliteringsteamet. Denne rettighed styrker borgerens retssikkerhed og styring over egen situation, da borgeren får ret til at klage over afgørelsen, hvis kommunen træffer en afgørelse, som borgeren er uenig i.

Aftalepartierne udmønter delaftalen om afklaringsret i sensommeren 2022.

Aftalepartierne konstaterer, at der med udbredelsen af velfærdsaftalerne i Økonomaftalen for 2023 sættes fokus på udviklingen af den borgernære velfærd med udgangspunkt i større lokal frihed og plads til medarbejdernes faglighed. Der er i den sammenhæng udpeget fire kommuner på beskæftigelsesområdet, som fritages

fra en lang række regler og dermed har mulighed for at afprøve alternative beskæftigelsesindsatser. Aftalepartierne bemærker, at det kan være en anledning til at afprøve innovative måder at drive beskæftigelsesindsatsen på og nytænke de tilbud, som borgere, der er relativt langt fra arbejdsmarkedet, kan modtage, så flere kan blive en aktiv del af arbejdsfællesskabet.

Bedre ferierettigheder

I dag vælger mange borgere i kontanthjælpssystemet ikke at holde den ferie, de har optjent ved at arbejde, da den samlede feriegodtgørelse er lavere end deres kontanthjælp. I stedet vælger de at få fuld ydelse uden at holde ferie.

Aftalepartierne er enige om at give borgere i kontanthjælpssystemet, som i dag har ret til fire ugers ferie med ydelse, ret til at holde ferie med supplerende kontanthjælp, så borgeren kan supplere sin feriegodtgørelse med kontanthjælp op til sin almindelige kontanthjælpssats. Dette forbedrer borgerens mulighed for at holde ferie, fordi vedkommende ikke skal holde fri med en lavere feriegodtgørelse, som er lavere end en fuld ydelse.

Forbedringen kommer de borgere i kontanthjælpssystemet til gavn, som tager beskæftigelse, og understøtter dermed det lempede indkomstfradrag.

Lempede pensionsregler

I dag kan man ikke fortsætte med at få kontanthjælp efter en periode på seks måneder, hvis man har en pensionsopsparing af en vis størrelse, som kan hæves før tid (tilbagekøbsret). Dette strider dog mod hensynet om, at alle borgere skal spare op til at gå på pension. Desuden har den enkelte borger ikke nødvendigvis indflydelse på, om en pensionsordning er med tilbagekøbsret eller ej.

Aftalepartierne er enige om at ophæve kravet om, at borgere i kontanthjælpssystemet skal hæve arbejdsgiverindbetalte pensioner med tilbagekøbsret. På den måde får borgerne bedre muligheder for at fastholde deres pensionsopsparing – også selvom de skulle få brug for hjælp i kontanthjælpssystemet.

Kompensation for aftale om ny reformpakke for dansk økonomi

Aftale om ny reformpakke for dansk økonomi fra januar 2022 medførte en mindre reduktion i kontanthjælpsmodtageres disponible indkomst opgjort ved standard-familietyper. Aftalepartierne er enige om at indføre en kompensation for denne nedgang på 500 kr. efter skat årligt per person.

Afskaffelse af boligstøtte ved forældre køb

Når forældre køber en ejerlejlighed for at leje den ud til deres børn, aftaler de en husleje, og på basis af denne kan lejeren søge om tilskud til betaling af huslejen i form af boligstøtte. Aftalepartierne er enige om at afskaffe boligstøtte i forbindelse med forældre køb og bruge provenuet på tiltag i ydelsessystemet.

Formuegrænse

De nuværende formuegrænser er ikke blevet ændret, siden de blev indført i 1998. Det betyder i praksis, at formuekravet bliver strammere år for år, fordi den ikke følger den generelle økonomiske udvikling i samfundet. Aftalepartierne er derfor enige om at hæve formuegrænsen til 12.000 for enlige og 24.000 for ægtepar samt at formuegrænsen fremover reguleres i samme takt som kontanthjælpssatserne.

Tilskud til medicin

Aftalepartierne ønsker, at borgerne i kontanthjælpssystemet får bedre mulighed for at betale nødvendige sundhedsrelaterede udgifter. For mange borgere i kontanthjælpssystemet oplever i dag, at de kan have svært ved at betale for medicin, selvom de har brug for det.

Det må ikke gå ud over børnenes sundhed og helbred, at deres forældre står uden arbejde. Det kan potentielt have store konsekvenser senere i livet, hvis man som barn ikke får de lægemidler, man har brug for. Derfor er aftalepartierne enige om at udvide børnenes medicintilskud til at dække 100 pct. af egenbetalingen af tilskudsberettiget medicin.

Desuden er aftalepartierne enige om at give ret til et tilskud på 100 pct. af egenbetalingen af tilskudsberettiget medicin til borgere over 18 år, som har modtaget kontanthjælp i 12 sammenhængende måneder.

Understøttende følgeordninger til børns deltagelse i fritidsaktiviteter

Selvom børnefamilierne får et fritidstillæg til børnenes fritidsaktiviteter, vil vejen til fodboldklubben eller spejderforeningen være længere for nogen familier end for andre. Derfor er aftalepartierne enige om at afsætte en pulje på 15 millioner med det formål at skabe flere følgeordninger. Puljen kan søges af civilsamfundsorganisationer med henblik på at understøtte følgeordninger, hvor børn i udsatte positioner hjælpes i gang med fritidsaktiviteter af frivillige. Pengene kan for eksempel benyttes til rekruttering af frivillige og til at etablere samarbejde med kommuner med henblik på visitering af børn.

Ikrafttrædelse

Aftalen træder i kraft snarest muligt og senest den 1. januar 2024. Aftalepartierne er enige om, at det midlertidige børnetilskud forlænges indtil aftalens ikrafttrædelse.

Forligsbindinger

Den del af afklaringsretten, der består i, at borgerne kan ansøge om ressourceforløb og fleksjob på det foreliggende dokumentationsgrundlag, er forligsbelagt i reformen om førtidspension og fleksjob. Gennemførelsen af denne del af forslaget forudsætter derfor, at forligspartierne bag reformen om førtidspension og fleksjob kan tilslutte sig.

Økonomiske konsekvenser

Aftale om nyt kontanthjælpssystem med plads til børnene medfører merudgifter på samlet 485 mio. kr. strukturelt efter skat, tilbageløb og adfærd.

Aftalen er fuldt finansieret. Som en del af aftalen afskaffes boligstøtte ved forældrekøb, der bidrager med 95 mio. kr. i årlig finansiering fra 1. januar 2024. Hertil håndteres 390 mio. kr. varigt inden for de samlede finanspolitiske rammer som led i regeringens forslag til finanslov for 2023.

Indtil et nyt ydelsessystem kan træde i kraft senest pr. 1. januar 2024 forlænges det midlertidige børnetilskud.

Aftalen skønnes samlet set at forbedre arbejdsudbuddet med 300 fuldtidspersoner, hvilket skal ses i sammenhæng med indkomstfradragmodellen, som øger incitamentet til at arbejde.

Tabel 1
Delelementer i aftalen efter skat, tilbageløb og adfærd

Mio. kr., 2022-pl.	2024	2025	2026	Varigt
Initiativer i aftalen				
Indkomstrappe	25	25	25	25
Lempeligere indkomstfradrag	-40	-40	-40	-40
Børnetillæg	150	135	130	130
Fritidstillæg	155	140	140	140
Afklaringsret	45	75	75	75
Tilskud til medicin	95	90	90	90
Bedre ferierettigheder	-10	-10	-10	-10
Lempede pensionsregler	-	-	-	-
Formuegrænse	10	10	10	10
Understøttende følgeordninger til børns deltagelse i fritidsaktiviteter	15	15	15	15
Kompensation for aftale om ny reformpakke*	45	45	45	45
Udgifter i alt	485	480	485	485
Heraf administration	80	70	65	65
Arbejdsudbud	300	300	300	300
Finansieringselementer				
Afskaffelse af boligstøtte ved forældre køb	-95	-95	-95	-95
Råderumsfinansiering	-390	-385	-390	-390
Finansiering i alt	-485	-480	-485	-485
Virkning i alt	0	0	0	0

Anm.: Der er afrundet til nærmeste 5 mio. kr. og 50 fuldtidspersoner. Udgifter til administration forudsættes afholdt inden for de viste rammer. Skønnene er behæftet med usikkerhed. Opgørelsen tager udgangspunkt i befolkningssammensætning, arbejdsmarkedstilknytning og personer i kontanthjælpssystemet i 2017. Indkomster og ydelsesniveau er efterfølgende opregnet til 2022-priser. Der skønnes at være betydelige samspilseffekter mellem særligt indkomstrappe, indkomstfradrag, børne og fritidstillæg. Skønnene på disse enkeltelementer skal derfor ses i sammenhæng. *Kompensationen sker med virkning fra 2023.

Kilde: Beskæftigelsesministeriet egne beregninger på Lovmodellens datagrundlag.